

Conferentie Paul Ricoeur: Poetics and Religion, KU Leuven, 28 – 31 oktober 2008

Van 28 tot en met 31 oktober 2008 vond aan de theologische faculteit van de KU Leuven de internationale conferentie 'Paul Ricoeur: Poetics and Religion' plaats, georganiseerd door prof. J. Verheyden (Leuven), dr. T.L. Hetteema (PThU, Utrecht) en drs. P. VandeCastele (Leuven), waar ruim tachtig conferentiegangers uit Europa, Amerika, Azië en Australië zich bogen over de toepassing van Ricoeurs hermeneutiek op het gebied van Bijbelse hermeneutiek en theologie.

J. Greisch (Parijs) ontvouwde hoever de poëtische kracht van de hermeneutiek van Ricoeur zich uitstrekt naar traditioneel theologisch-hermeneutische thema's als de *subtilitas explicandi* en het verstaan *coram Deo*. De poëtische interpretaties in Ricoeurs *Penser la bible* kunnen zich volgens Greisch zelfs laten lezen als een blauwdruk voor een volledige godsdienstfilosofie. M. Kenny-Junker (Dublin) exploreerde het begrip 'recognition' (herkenning, erkenning, erkentelijkheid) dat Ricoeur in recent werk heeft gebruikt, en doordacht de implicaties daarvan voor een *public theology* en het communiceren van overtuigingen en theologie en ethiek. P. Kenny liet zien hoe het gedachtegoed van Ricoeur doorwerkt in recente theologie, ook al is er een kritisch onderscheid tussen de filosoof Ricoeur en de theologen die zich door hem laten inspireren. L. Boeve deed moeite om de filosofie van Lyotard te verbinden aan die van Ricoeur en gebruikte hiervoor de notie van een open (cultureel) verhaal dat zich richt tegen de grote verhalen. D. Stiver (Abilene) betoogde dat Ricoeur, die nadrukkelijk geen christelijke filosofie wilde neerzetten, juist daarin een mandaat biedt om tot een veelvoud van theologieën te komen. Het vasthouden van die veelheid geldt als waarschuwing tegen theologen die Ricoeur willen annexeren. A. Thomasset (Parijs) vertaalde de poëtische kracht van verhalen (zoals de nieuwtestamentische gelijkenissen) naar een theologische meta-ethiek. B. Blundell (New Orleans) exploreerde hoe Ricoeurs hermeneutische begrippen van de omweg en de omkeer ten grondslag kunnen liggen aan een christelijke narratieve identiteit. Vrijheid en creativiteit zijn typisch kenmerken van de poëtische verbeeldingskracht. F.-X. Amherdt werkte deze noties uit voor de homiletiek, met een praktische vertaling naar de invulling van leesroosters, maar ook een onderbouwing van de preek als open kunstwerk. P. Bühler (Zürich) verbond het poëtische aan de interpretatieve distantiatie. Een gebrek aan afstand kunnen nemen leidt volgens Bühler tot een theologische beperking, wat hij met een kritische analyse van de encycliek *Fides et ratio* uitwerkte. J. Porée zette de begrippen eindigheid en transcendentie neer als fundamentele noties waarbinnen Ricoeurs filosofie zich beweegt. Dit leidt volgens Porée tot een poëtica van de hoop, waarin het tot een uiteindelijke bestaansbevestiging komt. Voor Porée zijn dit niet noodzakelijk theologische of godsdienstfilosofische noties. Ricoeur beweegt zich voor hem in een religieus gebied dat los staat van een particuliere godsdienstige overtuiging. C. Reagan (Kansas) deelde enkele persoonlijke herinneringen aan Ricoeur, die illustreerden hoe het biografische archiefwerk van zijn vrienden voor Ricoeur weer een middel was om zijn verleden als een geheel te kunnen presenteren. G. Taylor (Pittsburgh) gaf een blik achter de schermen van de Amerikaanse wetgeving en de hermeneutische overwegingen die hierbij een rol spelen. Semantische autonomie en productieve verbeelding krijgen in deze hermeneutische setting een heel eigen betekenis, waaruit weer vragen naar de hermeneutiek van Ricoeur gesteld worden. T.L. Hetteema (Utrecht) bood tenslotte een schets van een spirituele hermeneutiek, die door scherp geprofileerd zijn ten opzichte van Ricoeurs hermeneutiek zijn betekenis krijgt. Geen klakkeloze toepassingen, maar creatieve confrontaties zonder Ricoeurs filosofie te annexeren was de teneur van de conferentie, die hiermee een rijke oogst aan inzichten en interpretaties kon bieden.

Naast de plenaire lezingen waren er paper sessies met ruim dertig bijdragen, gewijd aan toepassingen van Ricoeur op het gebied van ethiek, interculturele filosofie en theologie, liturgie en exegeese. De presentaties van de Amerikaanse Society for Ricoeur Studies (www.ricoeursociety.org) en het Franse Fonds Ricoeur (www.fondsriceur.fr) hebben laten zien hoe het gedachtegoed van

Ricoeur wereldwijd een warm onthaal vindt. Met name de nieuwbouw voor de Ricoeurcollectie in Parijs, waarin Ricoeurs persoonlijke bibliotheek een plaats zal krijgen en de werkzaamheden van een wetenschappelijk comité dat Ricoeurs onuitgegeven werk uitgeeft, zullen in de nabije toekomst een verdere impuls aan het Ricoeuronderzoek bieden.

Tijdens de conferentie is een nieuwe bibliografie gepresenteerd (F.D. Vansina, *Paul Ricoeur. Primary and Secondary Bibliography 1935 – 2008*, BETL ccxxii, Leuven: Peeters, 2008), waarin Ricoeurs werk tot en met het postume *Vivant jusqu'à la mort* en het eerste deel van de serie *Textes en conférences* is opgenomen en een overzicht over de niet te bevatten secundaire literatuur wordt gegeven tot 2008. Een congresbundel zal worden eveneens in de serie BETL worden uitgebracht bij uitgeverij Peeters in 2009.

T.L. Hetteema